รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี

Development Model of Health–Promoting Areas for People in Rewadee Community, Nonthaburi Province

จรัล ผาสุขขี[1], ประกาศิต สิริเมโธ[2] และ สัญญา สดประเสริฐ[3]

Jaran Phasukkhee[1], Prakasit Sirimedho[2] and Sanya Sodprasert[3]

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author, E–mail: [1]999jaran@gmail.com

Received August 4, 2025; **Revised** August 30, 2025; **Accepted** September 19, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อพัฒนากิจกรรม เสริมสร้างสุขภาวะในชุมชน และ 3) เพื่อขยายผลการพัฒนาสู่ความยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมเป็น และผู้ส่วนเกี่ยวข้องเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ ชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่เทศบาลนครนนทบุรี รวมจำนวน 30 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหานำเสนอเชิงพรรณนาประกอบการโค็ตคำ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ พื้นที่รกร้างให้กลายเป็นพื้นที่ปลอดภัย ใช้ประโยชน์ร่วมกัน และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านกิจกรรมตลาดนัด

2. กิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะ เช่น ลานบุญ ลานธรรม ลานปัญญา การเต้นแอโรบิค และการฝึกอาชีพ สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและผสานหลักพุทธธรรมและเศรษฐกิจพอเพียง

3. การขยายผลสู่ความยั่งยืนเกิดจากการสร้างภาคีเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน สนับสนุนโดยกิจกรรม CSR และกลุ่มจิตอาสา ภายใต้กรอบสาราณียธรรม 6 ซึ่งเสริมสร้างความสามัคคีและจิตสำนึกในการดูแลพื้นที่สาธารณะร่วมกัน

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมสุขภาวะที่ตอบโจทย์ทั้งด้านกาย จิต ปัญญา และสังคม อันนำไปสู่ความยั่งยืนในระดับชุมชน

คำสำคัญ: สุขภาวะ; การมีส่วนร่วมของประชาชน; การพัฒนาพื้นที่สาธารณะอย่างยั่งยืน; จังหวัดนนทบุรี

Abstract

This research aimed (1) to develop health–promoting areas for the people in Rewadee Community, Nonthaburi Province, (2) to develop community health–promoting activities, and (3) to expand the outcomes toward sustainability through participatory processes. The study employed qualitative and participatory action research methods, using participation processes and stakeholder engagement as the research framework. The research area was Rewadee Community, Nonthaburi Province. The sample consisted of 30 participants, including community members, community leaders, committee members, and officials from the Nonthaburi Municipality, selected through purposive sampling. The research instruments included interview forms, and satisfaction assessment forms. Data were analyzed using content analysis and presented descriptively with coding support.

The research findings revealed that:

1. The development of health–promoting areas for the people could be concretely implemented by improving landscapes and transforming abandoned spaces into safe, shared–use areas that also promoted the community economy through local market activities.

2. Health–promoting activities such as merit–making spaces, Dhamma spaces, wisdom–sharing spaces, aerobic exercise, and vocational training reflected active community participation and integrated Buddhist principles with the sufficiency economy philosophy.

3. The expansion toward sustainability was achieved through the creation of internal and external community networks, supported by CSR activities and volunteer groups, under the framework

of the Six Principles of Cordiality (Sārāṇīyadhamma), which fostered unity and collective responsibility for public spaces.

The body of knowledge from this research highlights that community participation is a key mechanism in developing health-promoting areas and activities that respond to physical, mental, intellectual, and social dimensions, ultimately leading to sustainable community development.

Keywords: Well-Being; Community Participation; Sustainable Public Space Development; Nonthaburi Province

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสถานะสุขภาพของประชากรทั่วโลก ประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การปรับเปลี่ยนสู่เศรษฐกิจดิจิทัล และความท้าทายด้านสุขภาพทั้งจากโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ รวมถึงการเพิ่มขึ้นของอัตราการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases) มลภาวะสิ่งแวดล้อม ภัยธรรมชาติ และภัยคุกคามความมั่นคงด้านสุขภาพ สถานการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของระบบสุขภาพในฐานะกลไกหลักของสังคมและความมั่นคงของประเทศ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ประเทศไทยกำหนดเป้าหมาย "มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน" โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างความผาสุกของประชาชนและพัฒนาสังคมอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน (Anti-Corruption Operation Center, Ministry of Public Health, 2024)

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2024) ระบุว่า ประเทศไทยมีประชากรวัยทำงานกว่า 43 ล้านคน ซึ่งถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ การส่งเสริมสุขภาพของประชากรกลุ่มนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ส่งผลให้โรคไม่ติดต่อเรื้อรังกลายเป็นสาเหตุการเสียชีวิตสูงถึงร้อยละ 75 ของผู้เสียชีวิตทั้งหมดในประเทศไทย หรือประมาณ 320,000 คนต่อปี (Division of Physical Activity for Health, Department of Health, 2024) ปัจจัยเสี่ยงสำคัญ ได้แก่ พฤติกรรมบริโภคที่ไม่เหมาะสม การมีกิจกรรมทางกายน้อย มลภาวะฝุ่น PM 2.5 และสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษ ขณะเดียวกันวิถีชีวิตที่เร่งรีบและแข่งขันกันสูงส่งผลต่อสุขภาพจิต เช่น ภาวะเครียด นอนไม่หลับ หรือซึมเศร้า แม้ร่างกายมนุษย์จะมีระบบฟื้นฟูตัวเองตาม

ธรรมชาติ แต่การเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและต่อเนื่องถือเป็นแนวทางการป้องกันโรคที่มีประสิทธิภาพ (Manarom Hospital, 2024)

องค์การอนามัยโลก (WHO, 2018) ชี้ให้เห็นว่า การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอสามารถลดความเสี่ยงและรักษาโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดัน หัวใจ มะเร็งบางชนิด และยังช่วยส่งเสริมสุขภาพจิต ลดการใช้พลังงาน ลดมลภาวะทางอากาศ และสร้างสิ่งแวดล้อมเมืองที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี ที่พบผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ประกอบกับปัญหามลพิษ PM 2.5 และโรคเรื้อรังในกลุ่มผู้สูงอายุและวัยทำงานซึ่งมีอัตราการเจ็บป่วยก่อนวัยเกษียณสูงถึงร้อยละ 80 ขณะที่เด็กและเยาวชนมีภาวะอ้วน เตี้ย และโลหิตจางซึ่งกระทบต่อพัฒนาการทางสติปัญญา (National Health Commission Office, 2023)

จังหวัดนนทบุรีซึ่งมีประชากรกว่า 1.2 ล้านคน และประชากรแฝงอีกกว่า 1.8 ล้านคน ถือเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่มีความหนาแน่นสูง ล้อมรอบกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพของภาครัฐได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในชุมชนเรวดี ซึ่งแม้จะมีพื้นที่สาธารณะ เช่น ลานกิจกรรม แต่ก็ขาดการดูแลและไม่เอื้อต่อการใช้งานจริง ทำให้ประชาชนขาดแรงจูงใจในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม และสุขภาพโดยรวมก็ถดถอยตามไปด้วย ด้วยเหตุนี้ แนวคิด “พื้นที่สุขภาวะ” (Healthy Space) จึงเป็นทางเลือกสำคัญของชุมชนเมืองในการใช้พื้นที่เป็นกลไกส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ การเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระยะยาว

จากการลงพื้นที่สำรวจและรับฟังเสียงสะท้อนของประชาชนในชุมชนเรวดี ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี” โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนใน 3 มิติ ได้แก่

1. การพัฒนาพื้นที่ หมายถึง การปรับปรุงพื้นที่เดิมให้กลายเป็นต้นแบบของพื้นที่สุขภาวะ

2. การเสริมสร้างสุขภาวะ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมสุขภาวะทั้ง 4 มิติ ได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญา

3. การขยายผลพื้นที่ หมายถึง การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน

บทความวิจัยนี้นำเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแบ่งโครงสร้างเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรมสุขภาวะ และการขยายผลการมีส่วนร่วมสู่ความยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์เชิงวิชาการในการขยายองค์ความรู้ด้านสุขภาวะชุมชน และเป็นต้นแบบเชิงปฏิบัติแก่หน่วยงานรัฐและท้องถิ่นในการพัฒนาเมืองที่มีสุขภาวะอย่างยั่งยืน.

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อขยายผลการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะ (Healthy Space Development)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะ (Healthy Space Development) มุ่งเน้นการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อพฤติกรรมสุขภาพ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2018) ให้ความหมายของพื้นที่สุขภาวะว่าเป็นพื้นที่ที่ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถทำกิจกรรมทางกาย การพบปะสังสรรค์ และการเข้าถึงบริการสุขภาพพื้นฐานได้อย่างสะดวกและปลอดภัย โดยเน้นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการมีสุขภาวะองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ในทัศนะของ Barton และ Tsourou (2000) ได้เสนอแนวคิด “Healthy Urban Planning” ซึ่งเน้นบทบาทของการวางผังเมืองและการออกแบบชุมชนที่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย การเดินทางด้วยเท้าและจักรยาน การเข้าถึงพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีโอกาสในการออกกำลังกาย ลดความเครียด และสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ส่งผลดีต่อสุขภาวะในภาพรวมของชุมชน การออกแบบพื้นที่ในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างทุนทางสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างเป็นระบบ

2. แนวคิดการเสริมสร้างสุขภาวะ (Health Promotion)

แนวคิดการเสริมสร้างสุขภาวะ (Health Promotion) เป็นกระบวนการที่มุ่งช่วยให้บุคคลสามารถควบคุม ปรับปรุง และพัฒนาสุขภาพของตนเองได้อย่างยั่งยืน มิได้จำกัดอยู่เพียงแค่การไม่มีโรคหรือความเจ็บป่วยเท่านั้น แต่รวมถึงคุณภาพชีวิตในมิติต่าง ๆ ได้แก่ มิติทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา ตามที่องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1948) ให้คำจำกัดความไว้ว่า สุขภาพคือ “สภาวะของความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม มิใช่เพียงการไม่มีโรคหรือความเจ็บป่วย”

Green และ Kreuter (2005) ได้นำเสนอโมเดล PRECEDE–PROCEED ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวางแผนและประเมินผลโครงการด้านสุขภาพที่ครอบคลุมหลายมิติ โดยมีรากฐานจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ เช่น ปัจจัยเชิงพฤติกรรม ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยเอื้อหรือเสริมแรงทางสังคม ซึ่งแนวทางนี้ช่วยให้สามารถออกแบบกิจกรรมและนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ แนวคิด “สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ” ยังมีความสำคัญในบริบทไทย โดยเน้นการพัฒนาชีวิตอย่างสมดุลผ่านมิติกาย จิต สังคม และปัญญา โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การมีสติ การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และการมีเมตตาต่อผู้อื่น ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีส่วนช่วยเสริมสร้างสุขภาพจิตใจและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในระดับบุคคลและชุมชน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมเป็นแนวคิดสำคัญในการพัฒนา

แนวคิดเรื่อง “การมีส่วนร่วม” (Participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของตนเองผ่านกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ และประเมินผลร่วมกันในทุกขั้นตอนของการพัฒนา แนวคิดนี้เน้นความเท่าเทียม การเคารพศักดิ์ศรีของชุมชน และการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ประชาชน

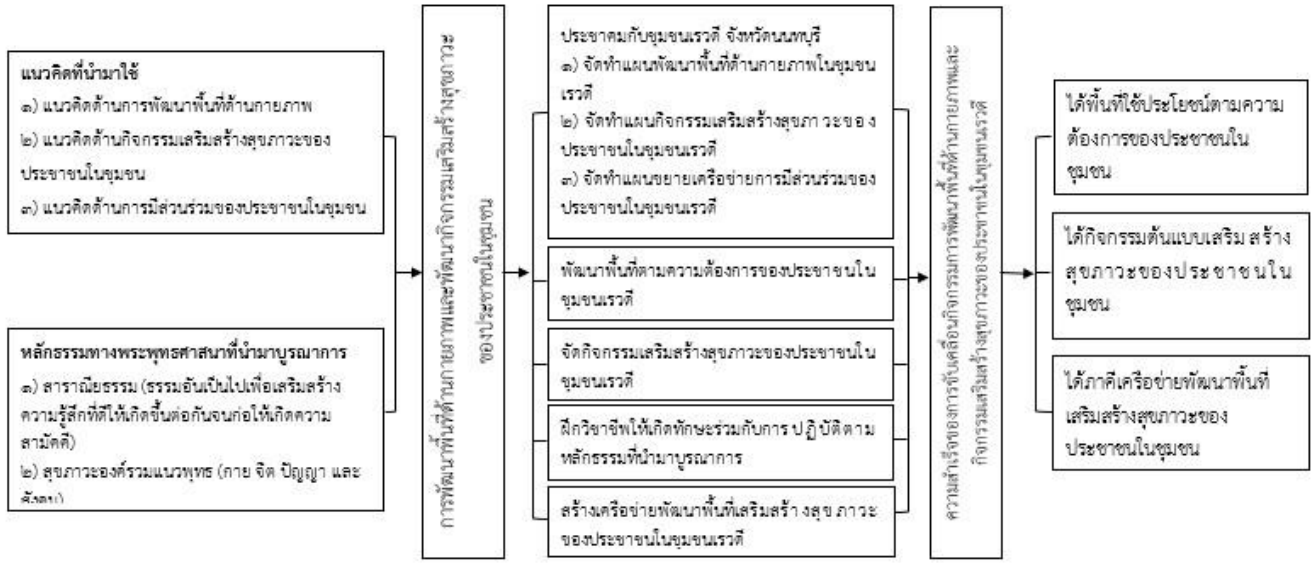
Pretty (1995) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมใน 7 ระดับ ตั้งแต่การให้ข้อมูลแบบทางเดียว (Passive Participation) จนถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในระดับที่ประชาชนเป็นเจ้าของกระบวนการพัฒนา (Self–mobilization) โดยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมที่ลึกซึ้งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนและมีความหมายต่อชุมชนอย่างแท้จริง

ในทำนองเดียวกัน Arnstein (1969) ได้นำเสนอ “บันไดการมีส่วนร่วมของพลเมือง” (Ladder of Citizen Participation) ซึ่งจำแนกออกเป็น 8 ขั้น ตั้งแต่ระดับการถูกควบคุม (Manipulation) และการเป็นเพียงตัวแทน (Tokenism) ไปจนถึงระดับสูงสุดของการมีอำนาจตัดสินใจร่วม (Citizen Control) โดยเน้นว่าการพัฒนาใด ๆ ที่ปราศจากอำนาจตัดสินใจของประชาชน จะไม่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

สำหรับกระบวนการวิจัยที่ใช้ในงานศึกษาด้านชุมชน แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ได้รับความนิยมและยอมรับว่าเป็นวิธีการที่เสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและประชาชนในพื้นที่ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนในการกำหนดเป้าหมาย วิเคราะห์ปัญหา คิดแก้ไข และลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวมที่มาจากฐานราก และสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริงจากภายในชุมชนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเวดี จังหวัดนนทบุรี” ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีในระดับชุมชน มุ่งเน้นการส่งเสริมให้บุคคลและชุมชนมีสุขภาวะที่ดีในทุกมิติ ทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม โดยมีแนวคิดหลักคือการป้องกันมากกว่าการรักษา และการสร้างเสริมสุขภาวะเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

(ที่มา: ผู้วิจัย)

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชน โดยมีเป้าหมายในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการของการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ ชุมชนเวดี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ มีประชากรหลากหลายช่วงวัยและมีพื้นที่ส่วนกลางที่ยังไม่ได้รับการใช้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ

ประชากร คือ ประชาชนในชุมชนเวดี ทั้งในฐานะผู้อยู่อาศัย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง รวมประมาณ 1,500 คน (สำนักงานเขตเทศบาลนครนนทบุรี, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้าร่วมการวิจัยที่มีบทบาทในการออกแบบและดำเนินกิจกรรม จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการ จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง

2. กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์และร่วมสานเสวนา จำนวน 15 คน ได้มาจากการสมัครใจของประชาชนทั่วไปในชุมชน

ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น มีบทบาทในชุมชน มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม หรือเป็นผู้มีความสนใจร่วมพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง – ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด 10 ข้อ เน้นประเด็นด้านสภาพพื้นที่สุขภาวะ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการมีส่วนร่วม สร้างตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (2005) ค่าความเชื่อมั่นตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC = 0.93) ใช้ศึกษาแนวคิด ความคาดหวัง และบทบาทของกลุ่มเป้าหมาย

2. แบบประเมินความพึงพอใจ แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัดระดับความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะในพื้นที่ชุมชนเรวดี โดยมีโครงสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ระดับ 5 ระดับ ตั้งแต่ “พึงพอใจมากที่สุด” ถึง “พึงพอใจน้อยที่สุด” เนื้อหาของแบบประเมินแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ เช่น ความเหมาะสมของกิจกรรม ความสะดวกในการเข้าร่วม ความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และผลที่ได้รับต่อสุขภาวะทั้งกาย จิตใจ และสังคม การใช้แบบประเมินดังกล่าวช่วยสะท้อนมุมมองเชิงปริมาณของผู้เข้าร่วม ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปการวิจัยที่ครบถ้วนและน่าเชื่อถือ

3. แนวทางการสนทนากลุ่ม กำหนดประเด็นการสนทนา ได้แก่ สภาพพื้นที่ แนวทางการปรับปรุงกิจกรรมสุขภาวะ และการขยายผลความร่วมมือ สร้างตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Pretty (1995) ดำเนินการโดยใช้เวทีเสวนาเชิงปฏิบัติการ และกิจกรรมกลุ่มย่อยแบบมีวิทยากรกระบวนการ (Facilitator)

การรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือน มกราคม ถึง พฤษภาคม พ.ศ. 2567 โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์ ผู้ดำเนินกิจกรรม และผู้บันทึกข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านเทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันคิด และกำหนดทิศทางการพัฒนา

นำข้อมูลมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหาแบบบริบท โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบอุปนัย การจำแนกประเภทข้อมูลและการเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี การวิจัยเริ่มต้นจากการสำรวจพื้นที่จริงภายในชุมชนเรวดี โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ร่วมกับคณะกรรมการชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน เพื่อระบุว่ามีพื้นที่รกร้างและพื้นที่ที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อยู่หลายจุด ซึ่งเดิมมักถูกปล่อยทิ้งร้าง ไม่ปลอดภัย และอาจเป็นแหล่งสะสมขยะหรือแหล่งเสี่ยงต่อสุขภาพของคนในชุมชน เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยจึงจัดเวทีประชุมสานเสวนา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สะท้อนปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกำหนดแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่รกร้างสามารถถูกปรับเปลี่ยนเป็น พื้นที่สุขภาวะ ที่ประชาชนสามารถใช้ได้จริง เช่น ลานกิจกรรมกลางแจ้งที่ใช้สำหรับการออกกำลังกาย การพักผ่อน และการจัดงานทางสังคม รวมถึงการใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็น ตลาดนัดชุมชน ที่ประชาชนสามารถนำสินค้ามาวางจำหน่าย เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน นอกจากนี้ พื้นที่สุขภาวะที่สร้างขึ้นยังเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมครอบครัวและกิจกรรมชุมชน ทำให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีพื้นที่ใช้ร่วมกันอย่างปลอดภัยและเหมาะสม

ผลลัพธ์สำคัญที่เกิดขึ้นคือ การสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน (sense of ownership) ในหมู่ประชาชน ชาวบ้านไม่ได้เพียงแค่เป็นผู้ใช้พื้นที่ แต่ยังมีส่วนร่วมตั้งแต่การออกแบบ กำหนดทิศทาง และร่วมกันดูแลรักษา ทำให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะช่วย เสริมสร้างทุนทางสังคม (social capital) ในชุมชน เพราะพื้นที่ที่ถูกสร้างขึ้นกลายเป็นจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน เพิ่มการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยน และร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Putnam (1993) ที่ระบุว่าทุนทางสังคมเป็นรากฐานของการพัฒนาและความเข้มแข็งของชุมชน

2. พัฒนากิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี ในการดำเนินการผู้วิจัยได้ใช้ กระบวนการมีส่วนร่วม (Participatory Approach) เป็นกลไกสำคัญ โดยจัดเวที AIC (Appreciation – Influence – Control) และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยได้สะท้อนความต้องการและเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่สุขภาวะ กระบวนการดังกล่าวทำให้การตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมไม่ได้มาจากผู้วิจัยหรือผู้นำเพียงฝ่ายเดียว แต่เกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของคนในชุมชน เมื่อได้ข้อสรุปร่วมกันแล้ว ผู้วิจัยและประชาชนจึงได้จัดกิจกรรมต้นแบบ (pilot activities) ที่สะท้อนความต้องการและบริบทของชุมชน ได้แก่ “ลานบุญ” สำหรับกิจกรรมทำบุญและงานประเพณี, “ลานธรรม” สำหรับการฟังธรรมและฝึกสมาธิ, “ลานปัญญา” สำหรับการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้, การเต้นแอโรบิค เพื่อการออกกำลังกายและสร้างสุขภาพกาย และ การฝึกอาชีพเพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่และสร้างรายได้เสริมแก่ครัวเรือน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่องและมีความกระตือรือร้น โดยเฉพาะการเต้นแอโรบิคที่กลายเป็นกิจกรรมประจำสัปดาห์ การฝึกอาชีพที่ตอบโจทย์ด้านเศรษฐกิจครัวเรือน และกิจกรรมทางศาสนาที่ช่วยหล่อหลอมจิตใจและคุณธรรมให้เข้มแข็งขึ้น สิ่งนี้สะท้อนถึงการบูรณาการสุขภาวะองค์รวม (holistic well-being) ที่เชื่อมโยงทั้งมิติทางกาย จิตใจ ปัญญา และสังคมเข้าด้วยกัน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือชุมชนเรวดีมี “รูปแบบกิจกรรมสุขภาวะที่หลากหลาย” ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงกิจกรรมเฉพาะกลุ่ม แต่สามารถรองรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกความสนใจ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในวงกว้าง และสร้างพลวัตใหม่ของชุมชนที่แข็งแรงขึ้น สุขภาวะโดยรวมของชุมชนจึงพัฒนาไปอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านคุณภาพชีวิต การเชื่อมโยงเครือข่ายสังคม และการเสริมพลังให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาวะของตนเองและชุมชนได้

3. การขยายผลการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือแบบเครือข่าย (network collaboration) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการขยายผลสู่ความยั่งยืน โดยการประสานและเชื่อมโยงกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง ภายในชุมชน เช่น กลุ่มจิตอาสา ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน และคณะกรรมการชุมชน รวมถึง ภายนอกชุมชน เช่น หน่วยงานท้องถิ่น โรงเรียน หน่วยงานรัฐ และองค์กรภาคเอกชนที่มีโครงการ CSR เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนและวางแผนการต่อยอด

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือดังกล่าวก่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ชุมชนสามารถจัดแบ่งบทบาทและหน้าที่ในการดูแลพื้นที่สุขภาวะได้ชัดเจน เช่น กลุ่มจิตอาสารับผิดชอบการดูแลความสะอาดและความปลอดภัย ชมรมผู้สูงอายุทำหน้าที่จัดกิจกรรมด้านสุขภาพและการเรียนรู้ หน่วยงานท้องถิ่นให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐาน ขณะที่องค์กรเอกชนเข้ามาสนับสนุนทรัพยากรหรือกิจกรรมเชิง CSR ทำให้กิจกรรมและการใช้พื้นที่มีความต่อเนื่อง ไม่หยุดอยู่เพียงช่วงเวลาของโครงการวิจัย นอกจากนี้ กรอบ สาราณียธรรม 6 ถูกนำมาใช้เป็นหลักในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและภาคีเครือข่าย ก่อให้เกิดการเคารพ การไว้วางใจ และความพร้อมในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น คือกิจกรรมและพื้นที่สุขภาวะไม่ได้สิ้นสุดลงพร้อมกับการวิจัย แต่กลับได้รับการดูแลและต่อยอดอย่างต่อเนื่อง ชุมชนเรวดีจึงมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่ ความยั่งยืน (sustainability) ในระยะยาว ทั้งในมิติของการจัดการพื้นที่สุขภาวะที่ประชาชนใช้ประโยชน์จริง การสร้างกิจกรรมที่หลากหลาย และการรักษาความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี การพัฒนาพื้นที่รกร้างว่างเปล่าให้กลายเป็นพื้นที่สุขภาวะที่ปลอดภัยและใช้ประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการพื้นที่สาธารณะของ UN–Habitat (2020) ที่ระบุว่าการออกแบบพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนเข้าถึงและใช้ได้จริง เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสุขภาวะชุมชน ทั้งด้านกาย จิต และสังคม นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับงานของ Woraporn, (2023) ที่ชี้ให้เห็นว่าการปรับปรุงภูมิทัศน์และการสร้างพื้นที่สีเขียวในชุมชนช่วยลดความเสี่ยงด้านสุขภาพ เพิ่มคุณภาพชีวิต และสร้างความรู้สึกปลอดภัยแก่คนในพื้นที่ ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า การสร้างพื้นที่สุขภาวะที่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ช่วยให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

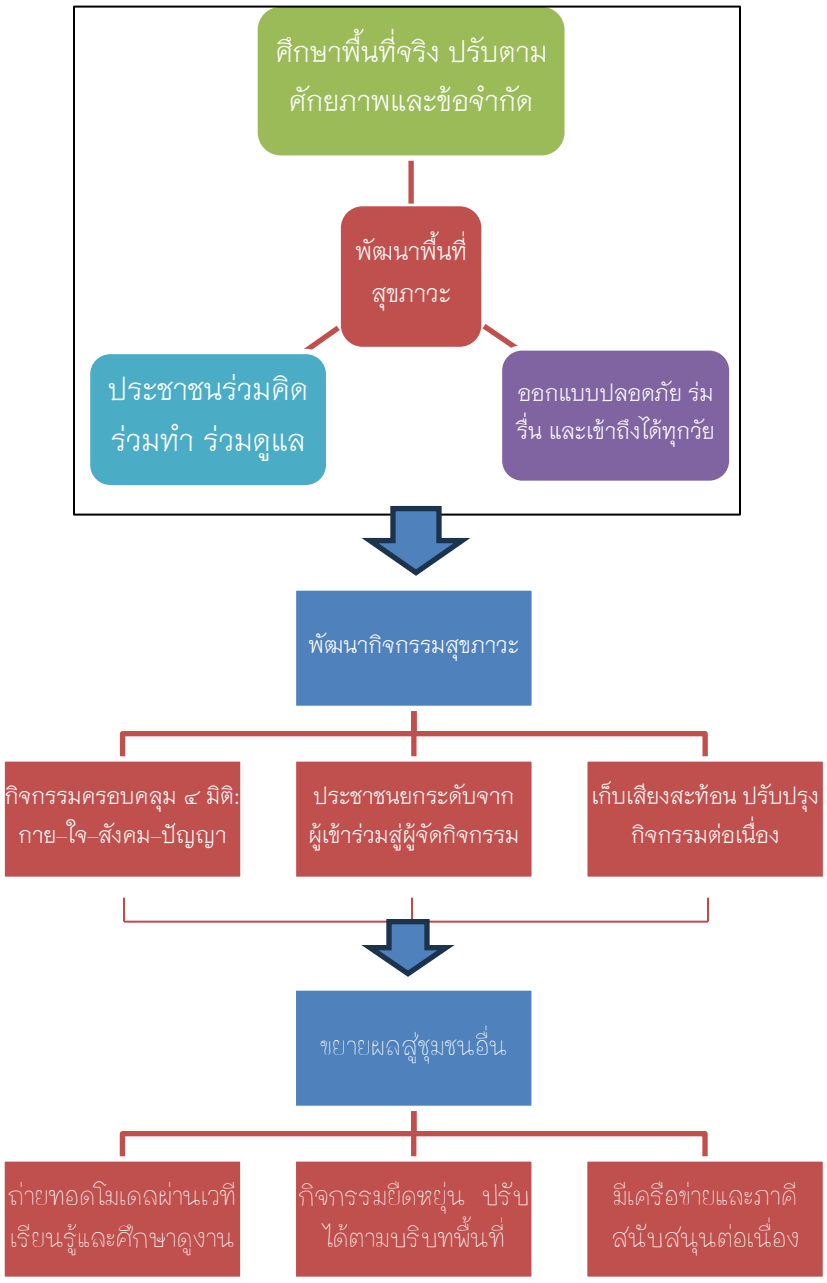
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี กิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น ลานบุญ ลานธรรม ลานปัญญา การเต้นแอโรบิค และการฝึกอาชีพ มีส่วนช่วยเสริมสร้างสุขภาวะในหลายมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสุขภาวะองค์รวม (holistic well–being) ที่กล่าวถึงในงานของ World Health Organization (WHO, 2022) ว่าสุขภาวะมิได้หมายถึงเพียงสุขภาพกาย แต่รวมถึงสุขภาพจิต สังคม และปัญญาด้วย ผลการวิจัยยังสนับสนุนงานของ Saowalak (2020) ที่ระบุว่าการสร้างกิจกรรมในชุมชนโดยอาศัยทุนทางสังคม ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนเรวดีไม่เพียงตอบสนองความต้องการของประชาชน แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างพลังทางสังคมที่ยั่งยืน

3. เพื่อขยายผลการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในระดับชุมชน ผลการวิจัยพบว่าการสร้างเครือข่ายภาคีทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น กลุ่มจิตอาสา หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรเอกชนที่สนับสนุนกิจกรรม CSR ทำให้การพัฒนาพื้นที่สุขภาวะสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานของ Putnam (1993) ที่กล่าวถึง “ทุนทางสังคม” (social capital) ว่าเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งยังสัมพันธ์กับงานของ Pimlanpun (2021) ที่ชี้ว่าความสำเร็จของกิจกรรมในชุมชนไม่ได้วัดเพียงผลผลิตระยะสั้น แต่ต้องวัดจากผลกระทบระยะยาวที่ทำให้เกิดความร่วมมือและการสานต่อโดยคนในชุมชนเอง

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้การพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม และเครือข่ายสุขภาวะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน สอดคล้องกับทั้งกรอบแนวคิดสุขภาวะองค์รวม ทุนทางสังคม และการจัดการพื้นที่สาธารณะเพื่อชุมชน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้สำคัญ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี

(ที่มา: ผู้วิจัย)

จากแผนภาพสามารถอธิบายสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนพื้นที่รกร้างสู่พื้นที่สุขภาวะด้วยการมีส่วนร่วม งานวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาพื้นที่สุขภาวะไม่จำเป็นต้องเริ่มจากทรัพยากรใหม่หรือใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่สามารถใช้การปรับปรุงพื้นที่รกร้างที่มีอยู่ให้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัยและสร้างประโยชน์ร่วมกัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและการดูแลรักษาต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยทั่วไปที่มักมุ่งเน้นการสร้างสิ่งใหม่โดยภาครัฐหรือหน่วยงานภายนอก

2. การบูรณาการสุขภาวะองค์รวมกับหลักพุทธธรรมและเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยสะท้อนว่าการพัฒนากิจกรรมสุขภาวะที่ตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนสามารถผสานมิติทางกาย (เช่น การเต้นแอโรบิค) จิตใจและปัญญา (เช่น ลานบุญ ลานธรรม ลานปัญญา) เข้ากับหลักพุทธธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรม องค์ความรู้นี้ตอกย้ำว่า สุขภาวะที่ยั่งยืนต้องอาศัยความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิตของคนในชุมชน

3. การสร้างความยั่งยืนผ่านเครือข่ายภาคีและจิตอาสาในกรอบสาราณียธรรม 6 งานวิจัยพบว่าความยั่งยืนของพื้นที่และกิจกรรมสุขภาวะเกิดจากการประสานเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยเฉพาะบทบาทของกลุ่มจิตอาสาและองค์กรภาคเอกชนที่สนับสนุนกิจกรรม CSR ซึ่งช่วยสร้างกลไกการพัฒนาที่ต่อเนื่อง องค์ความรู้ใหม่คือ การใช้กรอบ สาราณียธรรม 6 เป็นฐานคิดในการสร้างความสามัคคีและความรับผิดชอบร่วมกันในระดับชุมชน ซึ่งไม่ค่อยปรากฏในงานวิจัยด้านสุขภาวะชุมชนมากนัก

4. โมเดลการพัฒนาสุขภาวะชุมชนที่เกิดจากการริเริ่มภายใน (Inside-out model) องค์ความรู้ใหม่อีกประการคือ การพัฒนาไม่ได้มาจากการกำหนดแนวทางโดยหน่วยงานภายนอก แต่เกิดจากการขับเคลื่อนภายในชุมชนเอง โดยประชาชนเป็นผู้นำเสนอความต้องการ กำหนดกิจกรรม และสร้างกลไกการดูแลรักษา ทำให้เกิดโมเดลการพัฒนาที่สะท้อนบริบทท้องถิ่นจริง และสามารถปรับใช้ได้กับชุมชนอื่นที่ต้องการเสริมสร้างสุขภาวะอย่างยั่งยืน

สรุป

บทความเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี” นำเสนอแนวทางการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาวะองค์รวม (กาย จิต ปัญญา และสังคม) ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การสำรวจ การวางแผน การปฏิบัติ การสะท้อนผล ไปจนถึงการขยายผล

ผลการดำเนินงานสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. การพัฒนาพื้นที่สุขภาวะ ที่เน้นการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะให้เหมาะสมกับทุกช่วงวัย เช่น สนามเด็กเล่นแบบไม่แบ่งแยก โซนออกกำลังกาย ตลาดนัด และการปรับภูมิทัศน์ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการใช้งาน

2. การจัดกิจกรรมสุขภาวะ เช่น เต้นแอโรบิค ลานธรรม ลานปัญญา การฝึกอาชีพ และตลาดชุมชน ซึ่งล้วนตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชน

3. การขยายผลอย่างยั่งยืน ด้วยความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น หน่วยงานรัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มจิตอาสา พร้อมกับการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 เป็นฐานคิดในการสร้างความสามัคคีในชุมชน

โดยภาพรวม บทความนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะไม่ใช่เพียงเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน แต่เป็นกระบวนการสร้าง “ชุมชนที่มีชีวิต” ผ่านการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และการบูรณาการคุณค่าทางวัฒนธรรม ศาสนา และสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสามารถถ่ายทอดต่อในบริบทอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม.

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ชุมชนควรเสนอองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บรรจุโครงการ “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี” ลงในแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผน 1 ปี, แผน 3 ปี และแผน 5 ปี)

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาคนด้านสุขภาพและด้านการเป็นอยู่อย่างมีคุณภาพ

3) ชุมชนไม่ควรรอแต่งบประมาณจากรัฐเท่านั้น จะต้องพึ่งพาตนเอง โดยการหาภาคีเครือข่าย เช่น ภาคเอกชน หรือจิตอาสาจากคนในชุมชน เพื่อเข้าร่วมพัฒนาชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรต่อยอดการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนให้เพิ่มขึ้น

2) การวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะ” ควรวิจัยกับประชาชนต่างจังหวัด เพราะประชาชนในเมืองไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

3) การออกแบบนโยบายและกรอบแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับการขยายผล “รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในชุมชนเรวดี จังหวัดนนทบุรี”

References

Akkhayakorn, L. (2024). *Balance mind and body*. Manarom Hospital. https://www.manarom.com/blog/Balance_mind_and_body.html

Anti-Corruption Operation Center, Ministry of Public Health. (2024). *Stop corruption*. https://stopcorruption.moph.go.th/index.php/main/p_detail/page/60

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners, 35*(4), 216–224. https://doi.org/10.1080/01944366908977225

Barton, H. & Tsourou, C. (2000). *Healthy urban planning: A WHO guide to planning for people*. Spon Press.

Division of Physical Activity for Health, Department of Health. (2024). *Department of Health, Ministry of Public Health*. https://dopah.anamai.moph.go.th/th

Green, L. W. & Kreuter, M. W. (2005). *Health program planning: An educational and ecological approach* (4th ed.). McGraw-Hill.

Kemmis, S. & McTaggart, R. (2005). Participatory action research: Communicative action and the public sphere. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research* (3rd ed., pp. 559–603). SAGE Publications.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Kongkikkan Thangkai Puea Sukkaphap, Department of Health. (2024). *Thai people's health behavior situation report 2024*. Ministry of Public Health.

Manarom Hospital. (2024). *Physical and mental health in a fast-paced era: Guidelines for life balance*. https://www.manarom.com

National Health Commission Office. (2023). *The 2023 national health situation report*. National Health Commission Office.

National Statistical Office. (2020). *Thai labor situation report 2020*. https://www.nso.go.th

Nonthaburi Provincial Office. (2021). *Thailand Together Strategic Committee*. https://www.nonthaburi.go.th/

Pimpun, C. (2021). *Trust in volunteer groups and community health participation* [Master's thesis, Thammasat University].

Pretty, J. N. (1995). Participatory learning for sustainable agriculture. *World Development, 23*(8), 1247–1263. https://doi.org/10.1016/0305-750X(95)00046-F

Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.

Saowalak, B. (2020). *Social capital and health management in rural communities* [Research report, Khon Kaen University].

UN–Habitat. (2020). *Public space toolkit*. United Nations Human Settlements Programme.

Woraporn, T. (2023). Management of health–promoting spaces in urban communities for sustainability. *Journal of Social Sciences and Humanities, 12*(2), 45–62.

World Health Organization. (2018). *Global action plan on physical activity 2018–2030: More active people for a healthier world*. World Health Organization. https://www.who.int/publications/i/item/9789241514187

World Health Organization. (2022). *Constitution of the World Health Organization*. World Health Organization.